

Bog anmeldelser

Anmeldere i dette nummer: Assistent ved Regnskabslaboratoriet ved Handelshøjskolen *Egon Andersen*, H. A. & H. D.; kontorchef, cand. jur. *C. Helkett*; bibliotekar, mag. art. *Ulf Kjær Hansen*; lektor ved Handelshøjskolen, mag. art. *Asgar Langkjær*; professor ved Aarhus Universitet, dr. oecon. *Vagn Madsen*; assistent ved Det økonomiske Forskningsinstitut ved Handelshøjskolen, lektor, cand. oecon. *P. Nørregaard Rasmussen*; sekretær, cand. merc. *A. Villemoes*.

Measurement of Productivity. Methods used by the Bureau of Labour Statistics in the U. S. A. Technical Assistance Missions Nos. 7—10—11. Published by the Organisation for European Economic Co-operation. Paris 1952. (Kommission for Danmark: Ejnar Munksgaards Forlag). 106 sider. Sh. 4/6.

Som led i E.C.A.'s tekniske bistandsprogram foretog statistikere fra 10 europæiske lande i 1950 en studierejse i U.S.A. med det formål at undersøge og indsamle oplysninger om de af Bureau of Labour Statistics anvendte metoder ved produktivitetmålinger.

De to danske deltagere i rejsen har allerede i 1950 i en artikel i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* berettet om de indhøstede erfaringer samt i nogen grad forsøgt at vurdere dem i relation til den danske produktivitetstatistik; den fællesrapport, der nu foreligger, føjer kun lidt nyt til denne artikel.

De officielle danske produktivetsberegninger har hidtil lagt hovedvægten på industrien som helhed og har på dette felt i kraft af et fuldstændigt materiale hævdet sig smukt i internationalt selskab. De målinger, B.L.S. har foretaget, har i stedet i første række søgt at belyse produktiviteten i enkelte industrier, ofte på grundlag af materiale fra og direkte undersøgelser i forholdsvis få udvalgte virksomheder.

Rapporten understreger imidlertid, at resultaterne af de nævnte to fremgangsmåder — den indirekte og den direkte metode — i de få tilfælde, hvor det i U.S.A. har været muligt at sammenligne dem, har været ret nær overensstemmende.

På denne baggrund og af hensyn til produktivetsmålingernes internationale anvendelse er det selvsagt formålstjenligt, at de begreber, der arbejdes med, uanset metoden overalt defineres på samme måde, og rapporten vil utvivlsomt yde sit bidrag hertil.

Men fastlæggelse af ensartede definitioner er — omend vigtig — dog kun en side af sagen. Af vigtighed er det også, at formålet med produktivetsmålinger klargøres. Rapporten oplyser, at B.L.S.' produktivetsstatistik har sin oprindelse i en undersøgelse i 1898 af sammenhængen mellem maskinernes fremtrængen og beskæftigelsens omfang. Fra 1925 og indtil den 2. verdenskrig blev der foretaget undersøgelser, som især lagde vægt på relationen mellem lønniveauet og beskæftigelsens omfang. Da arbejdet blev genoptaget i 1946, blev det under indflydelse fra fagforeningerne

Bog anmeldelser

Anmeldere i dette nummer: Assistent ved Regnskabslaboratoriet ved Handelshøjskolen *Egon Andersen*, H. A. & H. D.; kontorchef, cand. jur. *C. Helkett*; bibliotekar, mag. art. *Ulf Kjær Hansen*; lektor ved Handelshøjskolen, mag. art. *Asger Langkjær*; professor ved Aarhus Universitet, dr. oec. *Vagn Madsen*; assistent ved Det økonomiske Forskningsinstitut ved Handelshøjskolen, lektor, cand. oec. *P. Nørregaard Rasmussen*; sekretær, cand. merc. *A. Villemoes*.

Measurement of Productivity. Methods used by the Bureau of Labour Statistics in the U. S. A. Technical Assistance Missions Nos. 7—10—11. Published by the Organisation for European Economic Co-operation. Paris 1952. (Kommission for Danmark: Ejnar Munksgaards Forlag). 106 sider. Sh. 4/6.

Som led i E.C.A.'s tekniske bistandsprogram foretog statistikere fra 10 europæiske lande i 1950 en studierejse i U.S.A. med det formål at undersøge og indsamle oplysninger om de af Bureau of Labour Statistics anvendte metoder ved produktivetsmålinger.

De to danske deltagere i rejsen har allerede i 1950 i en artikel i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* berettet om de indhøstede erfaringer samt i nogen grad forsøgt at vurdere dem i relation til den danske produktivetsstatistik; den fællesrapport, der nu foreligger, føjer kun lidt nyt til denne artikel.

De officielle danske produktivetsberegninger har hidtil lagt hovedvægten på industrien som helhed og har på dette felt i kraft af et fuldstændigt materiale hævdet sig smukt i internationalt selskab. De målinger, B.L.S. har foretaget, har i stedet i første række søgt at belyse produktiviteten i enkelte industrier, ofte på grundlag af materiale fra og direkte undersøgelser i forholdsvis få udvalgte virksomheder.

Rapporten understreger imidlertid, at resultaterne af de nævnte to fremgangsmåder — den indirekte og den direkte metode — i de få tilfælde, hvor det i U.S.A. har været muligt at sammenligne dem, har været ret nær overensstemmende.

På denne baggrund og af hensyn til produktivetsmålingernes internationale anvendelse er det selvsagt formålstjenligt, at de begreber, der arbejdes med, uanset metoden overalt defineres på samme måde, og rapporten vil utvivlsomt yde sit bidrag hertil.

Men fastlæggelse af ensartede definitioner er — omend vigtig — dog kun en side af sagen. Af vigtighed er det også, at formålet med produktivetsmålinger klargøres. Rapporten oplyser, at B.L.S.' produktivetsstatistik har sin oprindelse i en undersøgelse i 1898 af sammenhængen mellem maskinernes fremtrængen og beskæftigelsens omfang. Fra 1925 og indtil den 2. verdenskrig blev der foretaget undersøgelser, som især lagde vægt på relationen mellem lønniveauet og beskæftigelsens omfang. Da arbejdet blev genoptaget i 1946, blev det under indflydelse fra fagforeningerne

B.L.S.'s opgave at fremskaffe tal, der kunne vise »how much labour could fairly demand of industry« (side 12).

Rapporten konkluderer imidlertid, at »the direct use of such data when drawing up collective bargaining agreements is much disputed, and the B.L.S. is against it« (side 41).

Målingernes berettigelse og nytte må altså ligge på andre områder, og rapporten anfører en del — såvel samfunds- som privatøkonomiske — eksempler herpå. Det ville have været ønskeligt, om rapporten i højere grad havde kommenteret disse anvendelsesmuligheder, idet det kan være vanskeligt at se, hvorledes og i hvilket omfang produktivetsmålinger i deres nuværende form kan bidrage til klarlæggelse af alle de nævnte forhold.

Denne vanskelighed ligger tildels i, at det ved den statistiske behandling af produktiviteten af praktiske grunde ofte anses for nødvendigt at modificere det teoretiske produktivetsbegreb på et helt afgørende punkt.

Produktivitet er forholdet mellem størrelsen af produktionsresultatet og størrelsen af produktionsfaktorerne. B.L.S. indsnævrer i sin definition det sidste led til »one or more of the input factors«. I praksis betyder det, at B.L.S. — i lighed med de fleste lande — så godt som udelukkende har interesseret sig for en af disse faktorer, nemlig den »produktive« arbejdskraft. Rapportens begrundelse (s. 15—17) for denne begrænsning virker ikke helt overbevisende. Det siges bl. a., at totalproduktiviteten »may be finally reduced to the productivity of labour«, at levestandarden »is reflected ultimately by the actual product created per hour of work«, og at arbejdskraften »is the factor which may be most readily influenced and whereby appreciable reductions in total cost may be most easily obtained«. Men disse citater forenes kun dårligt med den følgende bemærkning om, at »the influence of the organisation of work, the quality of materials, the type of product manufactured, the capital invested, management efficiency etc. is a deciding factor in the level of productivity«.

Den egentlige forklaring på anvendelsen af arbejdskraften som eneste faktor ligger derfor snarere i sætningen »the productivity of labour is generally easiest to measure«. Denne forklaring kan akcepteres, men det ville have været af interesse at se eksperternes vurdering af, om de statistiske vanskeligheder, der vil være forbundet med målinger af totalproduktiviteten, er af en sådan art, at man fortsat vil være henvist til at begrænse målingerne til arbejdsproduktiviteten. Såfremt dette er tilfældet, vil målingerne tabe kendeligt i værdi; thi medens en stigning i den totale produktivitet i almindelighed må anses for gunstig, behøver en stigning i arbejdsproduktiviteten jo ikke at kendetegne en ønsket udvikling. Hertil kommer, at betydningen af og interessen for isolerede arbejdsproduktivetsmålinger træder i baggrunden, når arbejdskraften ikke er udnyttet, samtidig med at den ovenfor citerede sammenhæng mellem arbejdsproduktivitet og levestandard i perioder med større eller mindre arbejdsløshed bliver yderligere tvivlsom.

Rapportens ufuldstændige behandling af produktivetsmålingernes anvendelighed må formentlig ses som en understregning af, at disse målinger — hvad rapporten heller ikke lægger skjul på — befinder sig på eksperimentstadiet; men den usikkerhed, der nu præger målingerne, vil utvivlsomt

mindskes, efterhånden som de på studierejsen vundne erfaringer om statistiske arbejdsmetoder ikke alene i U.S.A., men også i Vesteuropa — kan nyttiggøres i de enkelte lande.

A. Villemoes.

Accounting for Inflation. A Study of Techniques under Conditions of Changing Price Levels. By the Taxation and Research Committee of the Association of Certified and Corporate Accountants. Gee & Co. (Publishers) Ltd. London 1952. 149 sider. Sh. 15/—.

Denne bog er resultatet af et »team-work«, præsteret af The Taxation and Research Committee of the Association of Certified and Corporate Accountants«. Med den sammensætning af såvel trænede regnskabsfolk som skolede økonomer, forfatterkomiteen har, går man i gang med bogen med store forventninger.

Opgbygningen af bogen er meget systematisk, men virker sine steder for langtrukket. Således bruger forfatterne de første to kapitler til at redegøre for betydningen af, at man er opmærksom på prissvingningernes betydning ved overskudsopgørelse. I forbindelse hermed gennemføres en analyse af den fremgangsmåde, praksis anvender ved opgørelsen af det regnskabsmæssige overskud. Resultatet bliver en påvisning af det, man på forhånd vidste, nemlig at virksomhederne i praksis under en så langvarig prisstigning som den, verden har været ude for siden 1939, efterhånden får opskrevet omsætningsaktiverne, samtidig med at de gennem de foretagne afskrivninger på anlægsaktiverne tilbageholdte beløb er ganske utilstrækkelige til at finansiere genanskaffelsen af disse aktiver.

De næste to kapitler anvendes dels til en teoretisk diskussion af anskaffelses- kontra genanskaffelsessynspunktet, og dels til en gennemgang af betydningen af at foretage afskrivninger på materielle aktiver på basis af genanskaffelsesværdien, der fastslås som den mest hensigtsmæssige værdi at anvende, jfr. side 59: »Past costs are useful to management only in the determination of current or probable future costs, and are used by good management solely for this purpose Management requires knowledge of current inventory cost, not past cost; and in so far as the depreciation factor enters into a management decision, only current and future costs can have any possible bearing«.

I kapitlerne V, VI og VII fremsættes et forslag til løsning af problemerne omkring svingende prisniveau. På dette stadium kunne man forvente at se noget nyt, men man bliver stort set skuffet. En lille fiksnydannelse forekommer dog, hvad angår den regnskabsmæssige behandling af den materielle anlægsformue, idet der vises en fremgangsmåde, hvor man opnår at belaste driftsregnskabet med afskrivninger baseret på genanskaffelsesværdien samtidig med, at den resterende del af aktiverne optages i statusopgørelsen til dagsværdi — uden at det er nødvendigt at arbejde med en konto for korrektion af tidligere foretagne afskrivninger,